

[פרק 3]

חייל בצבא השלום

”אני, מספר אישי 30743, רב-אלוף
במילואים יצחק רבין, חייל בצבא
ההגנה לישראל וחייל בצבא השלום.
אני, ששלחתי גייסות אל האש וחיילים
אל מותם, אומר היום: אנו יוצאים
למלחמה שאין בה הרוגים ופצועים
ולא דם ולא סבל. זו המלחמה היחידה
שתענוג להשתתף בה - המלחמה
על השלום”

[יצחק רבין, 1994]

[פרק 3]

חייל בצבא השלום

ישראלים וירדנים, בראשות רבין והמלך חוסיין, במפגש חגיגי

של מפקד ולוחם למנהיג-מדינאי היה מבחינתו כמו קריאה שנייה לדגל. ראשו וליבו היו עם מדינת ישראל.

בתקופת כהונתו השנייה כראש ממשלה, כשמילא גם את תפקיד שר הביטחון, המשיך רבין לעסוק בחישול כוחה הצבאי של מדינת ישראל ובהבטחת כושרה להגן על עצמה. כעת במיוחד היה עליו לראות את שיקולי הביטחון כחלק ממארג

לאורך כל שנות פועלו למען החברה והמדינה, ראה יצחק רבין לנגד עיניו את האינטרס הישראלי, ואת האחריות הלאומית לנשיאה בנטל, בעול ובמחויבות לקיומה של המדינה.

הוא קיבל בשיקול דעת ובאומץ החלטות של חיים ומוות, שהשפיעו על האזרחים בישראל בעת היותו במדים, בחליפת השרד ובחליפת ראש הממשלה ושר הביטחון. המעבר מתפקיד

כולל של שיקולים אסטרטגיים ומדיניים. יצחק רבין, החייל והמפקד הנועז שניחן באומץ ובחזון, היה בתקופת הכהונה הזו "חייל בצבא השלום".

רבין ראה במדינת ישראל את ההישג המרשים ביותר של העם היהודי - מדינה ריבונית שתמשיך את מורשתו של העם היהודי ותכונן מערכת חיים ריבונית בארץ ישראל. לתפיסתו, ארץ ישראל היתה המקום היחיד בו יכולה היתה הציונות להתגשם, ורבין הכיר בכך שעובדה זו גוזרת עלינו לחיות כמיעוט יהודי בתוך מרחב ערבי-מוסלמי.

כפועל יוצא של הבנה זו, הכיר רבין גם בכך, שפתרון הסכסוך הישראלי-ערבי חיוני להמשיך קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

כבר בקדנציה הראשונה שלו כראש ממשלה הדגיש את רצונו בשלום וביטא את תפיסת השלום שלו: "אנו מציעים לשכנים שלנו אפשרות של מעבר חד ממלחמה לשלום. אם הם רוצים שלום אמיתי, שלום במשמעותו האמיתית, שלום שבו כל אדם ברחוב יכיר, ייווכח לדעת שזה שלום, היינו מוכנים לעשות אותו אתמול. אנחנו מוכנים לעשות אותו היום. נהיה מוכנים לעשות אותו מחר ולהדגיש שאנו מוכנים לעשות אותו. אנחנו מוכנים לפשרות פוליטיות. אנחנו רוצים לומר לשכנינו, לעצמנו, לחברינו, שמטרת המדיניות שלנו, רצונותינו, משאלותינו, היא שלום אמיתי (...). אפשרות זו פתוחה כיום, ואנחנו מוכנים להתעקש עליה בזמן ובמקום שבהם הערבים רוצים לנהל משא ומתן, לנהל משא ומתן על שלום אמיתי".¹

מספר שנים לאחר מכן, כשהוא חבר כנסת, קבע כי "אין ספק ששלום אמיתי זה הביטחון הגדול ביותר".² רבין הבין, שישאל אינה יכולה להרשות לעצמה לנהל באופן בלתי פוסק את הסכסוך וכי הגיע הזמן ליישבו. "שריר לא יכול להישאר מתוח לאורך זמן", נהג לומר.

זו הייתה הכרה שבשלה בו לאורך זמן, והעמיקה לאורה של שרשרת התפתחויות, ביניהן האינתיפאדה הראשונה, כשמדינת ישראל התייצבה מול התנגדות עממית ולא רק מול גופי טרור, ובעקבות כך השתנה אופי הלחימה. גם עזיבתם של רבים מתושבי תל אביב את העיר במהלך מלחמת המפרץ הראשונה, הותירה בו רושם עז ומורכב. נוסף על התמורות המקומיות, הונע רבין גם משינויים גלובליים: התפוררות

ברית המועצות והתחזקותה של ארה"ב מחד, המירוץ הגרעיני של איראן מאידך ובמקביל לכך היחלשותם של אש"ף ושל הפלסטינים בכלל בשל תמיכתם בסדאם חוסיין במלחמת המפרץ הראשונה. בצירופם של כל התהליכים האלה יחד ראה חלון הזדמנויות נדיר ומוגבל בזמן להשגת שלום ולביטחון.

בתפיסת עולמו היווה השלום מימד נוסף של ביטחון הקיום והעוצמה של עם ישראל במדינתו, ועל כן, משנבחר בבחירות 1992 לקדנציה שנייה כראש ממשלה, העמיד את השלום כיעד מרכזי של ממשלתו:

"אני מאמין, שמרגע שהעם היהודי קבע שכאן בארץ ישראל תקום מדינתו, הוא קבע גם מי יהיו שכניו. ומרגע שקבענו שכאן ורק כאן בארץ ישראל יכולה לקום מדינת היהודים, קבענו שלמעלה ממאה מיליון בני מדינות ערב, ארצות ערב, הפלסטינים, הם שיהיו שכנינו. במציאות שנוצרה קיימות אך ורק שתי אפשרויות: או שיעשה מאמץ, מאמץ רציני לעשות שלום, שלום וביטחון - חזרתי ואמרתי בהזדמנויות רבות ששלום שאיננו נותן ביטחון אין לו משמעות - או האפשרות השנייה, שלעולם נאכל חרב (...). אני חושב, שהתקדמות להסדר ביניים, כשלב ראשון, בינינו לבין הפלסטינים - יש סיכוי שתקטין מתחים, תצמצם שנאות, תיצור אולי במרוצת הזמן מציאות חדשה, שתאפשר פתרונות שאולי כיום לא קיימים, ותאפשר את הדו-קיום בשלום בינינו לבין הפלסטינים".³

חודשיים לאחר מכן הציג רבין בפני הכנסת את כוונת הממשלה להפיח חיים בתהליך השלום שקירטע מאז ועידת מדריד, כדי להגדיל את ביטחונה של מדינת ישראל ולחזק אותה:

"כוונת הממשלה, שיש לי הזכות והכבוד לעמוד בראשה, היא אכן למצות את הסיכויים, והסיכויים גדולים, לקידום עשיית השלום עם מדינות ערב ועם התושבים הפלסטינים בשטחי יהודה, שומרון ועזה; לעשות זאת תוך שמירת הביטחון. בעיני, יש לשלום מרכיב חשוב כגורם המבטיח את ביטחונה של מדינת ישראל. שלום שאין עמו ביטחון, אין לו משמעות בעיני. אבל שלום אמיתי מגדיל את ביטחונה של מדינת ישראל, מאפשר לה להתמקד במשימות המרכזיות שהתנועה הציונית שמה לה כיעד בשיבת ציון השלישית".⁴

טקס חתימת הסכם השלום בין
ישראל לירדן, אוקטובר 1994

”אין אנו יכולים לבחור את שכנינו ולא את אויבינו, גם לא האכזריים ביותר שבהם, אין לנו אלא מה שיש - אש”ף, שנלחם בנו ואנו נלחמנו נגדו. היום, איתנו אנו מחפשים דרך לשלום. אנו יכולים לנעול כל דלת, לקטוע כל ניסיון לשלום. אנו רשאים, מוסרית, שלא לשבת ליד שולחן הדיונים עם אש”ף, שלא ללחוץ יד למי שידו החזיקה סכין, שלא ללחוץ יד למי שידו לחצה על ההדק. כוחנו היה עמנו לדחות בשאט נפש הצעות מאש”ף, ואז להיות שותפים מאונס להמשך המעגל אשר בו נאלצנו לחיות עד עכשיו - מלחמה, טרור ואלימות”

יד למי שידו החזיקה סכין, שלא ללחוץ יד למי שידו לחצה על ההדק. כוחנו היה עמנו לדחות בשאט נפש הצעות מאש”ף, ואז להיות שותפים מאונס להמשך המעגל אשר בו נאלצנו לחיות עד עכשיו - מלחמה, טרור ואלימות”⁵.

ב-13 בספטמבר 1993, במעמד חגיגי על מדשאות הבית הלבן בוושנינגטון, בהשתתפות נשיא ארצות הברית ביל קלינטון, נחתם ”הסכם אוסלו”, שהניח את היסוד להסדר קבע, שאמור היה לכלול בעתיד הקמת ישות פלסטינית לצד ישראל. נאומיהם של רבין וערפאת ולחיצת היד ההיסטורית ביניהם היוו את שיאו של הטקס והפכו לסמל של תקווה בארץ ובעולם, בצד התנגדות ודאגות:

”המעמד הזה כאן אינו כה קל - לא לי, חייל ותיק במלחמות ישראל, לא לבני עמי בישראל ובני העם היהודי הצופים בנו ברגעים אלה בתקווה גדולה מהולה בדאגה. בוודאי לא לבני משפחותיהם של קורבנות הטרור והמלחמות, אשר לכאבן לא יהיה מרפא לעולם. עבור האלפים אשר הגנו בגופם - ובמותם - על חיינו, איחר טקס זה את המועד. גם היום, על סף הזדמנות לשלום, ואולי סופן של אלימות ומלחמות, אנו זוכרים באהבה ונזכור עד קץ כל הדורות כל אחד ואחת מהם. באנו היום מירושלים, בירת הנצח של עם ישראל, באנו מארץ מיוסרת, באנו מעם, מבית, ממשפחה, שלא ידעו אפילו שנה אחת, חודש אחד בחייהם, שבו לא בכו אמהות על בניהן. באנו לנסות

רבין היה נחוש לשלב את ישראל במהירות בעידן הפיוס העולמי ולהוביל מהלך מדיני לשלום עם המדינות השכנות ולפתרון הבעיה הפלסטינית. הוא חידש את שיחות השלום שהחלו אחרי ועידת מדריד עם סוריה ועם הפלסטינים.

משעודכן על קיומן של שיחות שלום חשאיות באוסלו, אישר להמשיך בהן על אף ספקותיו, והפך אותן לערוץ הידברות רשמי.

את צירופו של אש”ף כצד להסכם אישר רק לאחר מכתב התחייבות מיושב הראש של הארגון, יאסר ערפאת, על הכרת אש”ף במדינת ישראל והתנתקות מדרך הטרור.

בספטמבר 1993, התייחס רבין למורכבות ולקושי שאפיינו את התהליך שעבר עד שראה באש”ף כצד וכשותף לתהליך: “כבר מאה שנים ויותר אנו מבקשים לבנות לנו בית במקום היחיד עלי אדמות שהיה ויהיה ביתנו, כאן בארץ ישראל. כבר מאה שנים ויותר אנו מבקשים לחיות כאן בשלום ובשלווה, לטעת עץ, לסלול דרך. כבר מאה שנים ויותר אנו רוצים בשכנות טובה עם הסובבים אותנו, בחיים ללא פחד ומורא. כבר מאה שנים ויותר אנו חולמים ולוחמים (...).”

אין אנו יכולים לבחור את שכנינו ולא את אויבינו, גם לא האכזריים ביותר שבהם, אין לנו אלא מה שיש - אש”ף, שנלחם בנו ואנו נלחמנו נגדו. היום, איתנו אנו מחפשים דרך לשלום. אנו יכולים לנעול כל דלת, לקטוע כל ניסיון לשלום. אנו רשאים, מוסרית, שלא לשבת ליד שולחן הדיונים עם אש”ף, שלא ללחוץ

החתימה על חוזה השלום עם ירדן

בטקס קבלת פרס נובל, עם שותפיו שמעון פרס ויאסר ערפאת

**“כבר מאה שנים ויותר אנו
מבקשים לבנות לנו בית במקום
היחיד עלי אדמות שהיה ויהיה
ביתנו, כאן בארץ ישראל. כבר
מאה שנים ויותר אנו מבקשים
לחיות כאן בשלום ובשלווה, לטעת
עץ, לסלול דרך. כבר מאה שנים
ויותר אנו רוצים בשכנות טובה עם
הסובבים אותנו, בחיים ללא פחד
ומורא. כבר מאה שנים ויותר אנו
חולמים ולוחמים”**

לשים קץ לשנאה, כדי שילדינו ונכדינו לא יחוו עוד את המחיר הכואב של המלחמות, הטרור והאלימות. באנו לדאוג לחייהם ולביטחונם, באנו לשכך את הכאב והזיכרונות הקשים, להתפלל ולקוות לשלום. אומר לכם, הפלסטינים: נגזר עלינו ועליכם לחיות במשותף, על אותה כברת-אדמה, באותה ארץ. אנו החיילים, שחזרנו משדות הקרב חמוצי בגדים מדם, אנו שראינו את בני משפחותינו וחברינו הטובים ביותר מתים לפנינו, אנו שהולכים אל ההלוויות ומתקשים להישיר מבט אל עיני ההורים והיתומים, אנו שבאנו מארץ אשר בה הורים קוברים את ילדיהם, אנו שלחמנו בכם, הפלסטינים, אומרים לכם היום בקול צלול: די לדמעות ולדם. די, אין בנו שנאה כלפיכם, אין אנו תאבי נקמה. אנו, כמוכם, אנשים שרוצים לבנות בית, לטעת עץ, לאהוב ולחיות לצדכם בכבוד, באהדה, כבני אדם, כבני חורין. אנו נותנים היום סיכוי לשלום ואומרים לכם בקול צלול: עד כאן. לא עוד. הבה נתפלל שיום יבוא והכול יאמרו: הקץ לנשק. אנו מיחלים ורוצים לפתוח פרק חדש בספר העצוב המשותף שלנו. פרק של הכרה הדדית, פרק של שכנות טובה, פרק של יחסי כבוד, של הבנה, של ידידות. אנו מקווים לראשיתה של היסטוריה חדשה במזרח התיכון. היום, כאן, בבית הלבן בושינגטון, מתחילה ספירה חדשה ביחסים בין העמים, בין ההורים העייפים מן המלחמות, בין הילדים שלנו שלא יידעו עוד מלחמות (...). היום הגיעה עת השלום”⁶.

בצד התרוממות הרוח והתקווה עורר ההסכם גם חרדות מפני הסכנות הטמונות בו וחייד את המחלוקת בין תומכי המהלך לבין מתנגדיו.

ההסכם עם הפלסטינים איפשר התקדמות בערוץ נוסף - בשלו התנאים להסכם שלום עם ממלכת ירדן. היחסים עם הממלכה ההאשמית נבנו במשך שנים ארוכות של מגעים חשאיים בין המלך חוסיין לבין מנהיגים ישראלים ובהם רבין. במאי 1994 נערכה פגישה אישית בין המלך חוסיין לבין יצחק רבין שבה הונחו היסודות להסכם השלום.

ההחלטה של ועדת פרס נובל להעניק ליצחק רבין ולשותפיו, שמעון פרס ויאסר ערפאת, את פרס נובל לשלום, העידה על הכבוד וההערכה שרחשו להם אומות העולם, אך בינתיים מבית חזרו ונישנו פיגועי התאבדות של מתנגדי ההסכם הפלסטיניים, שרצחו אזרחים חפים מפשע וערערו אנושות גם את התקווה שמדינת ישראל נמצאת פסע לפני עולם חדש.

בנאומים רבים במהלך תקופה זו, התייחס רבים לייסורי השלום, תוך אמונה בצדקת הדרך:

"לא קל לשכוח את העבר, אבל ננסה לגבור על המשקעים והמכשולים, כדי להאיר אופק חדש, מיוחד במינו, היסטורי. הזדמנות שאפשר שלעולם לא תחזור עוד, לחיים אחרים: חיים שאין בהם פחד, חיים שאין בהם שנאה, חיים שאין בהם עיני ילדים מבוהלות, חיים שבהם נבנה בית, ניטע כרם, ונחיה עד שיבה טובה, איש בצד שכנו. אנו קמים מחר בבוקר ליום חדש. אנו קמים אל עתיד חדש וסיכוי חדש לילדינו. למענם, היה הכרח להילחם - ולמענם הכרח הוא להגיע לשלום".⁸

"אנו בעיצומה של בניית השלום. המהנדסים, האדריכלים הבונים של השלום, טרודים בעצם ימים אלה במלאכת העשייה: קומה אחר קומה, לבנה אחר לבנה, כך מלט ועוד כך מלט. הבנייה קשה, מורכבת, מסובכת. טעויות עלולות למוטט את הבניין, להמיט אסון. אנו שוקדים על המלאכה לעשותה היטב, חרף קורבנות טרור רצחני, למרות אויבים קנאיים ומתנכלים. אנחנו נמשיך בדרך השלום בנחישות, בדבקות. לא נרפה. לא נוותר. השלום ינצח את כל אויבינו, כי האלטרנטיבה גרועה לכולנו".⁹

חידוש שיחות השלום עם סוריה יצר מחנה מתנגדים נוסף, ששלל ויתורים בגולן. בכל אותה עת פיגועי הטרור גברו, השסע בחברה הישראלית העמיק, אך רבין היה נחוש להמשיך במהלך המדיני. "נילחם בטרור כאילו אין תהליך מדיני", אמר, "ונמשיך בתהליך המדיני כאילו אין טרור".

ב-28 בספטמבר 1995 נחתם בווינגטון "הסכם אוסלו ב'", שביטא הסכמה על לוח הזמנים לביצוע "הסכם אוסלו" ועל הדרכים ליישומו.

מתנגדי ההסכם נערכו לבלום את המהלך. הם ארגנו הפגנות ועצרות נגד ההסכם ונגד ראש הממשלה שהוביל אותו.

מחנה תומכי תהליך השלום נחרד מעוצמת המתקפה של

מתנגדיו והחליט לתת ביטוי לתמיכה הציבורית הרחבה למהלכי הממשלה. עצרת שאורגנה ב-4 בנובמבר 1995 סחפה המונים אל כיכר מלכי ישראל בתל אביב. המפגינים הביעו את תמיכתם בהסכמים ובמנהיגותו של רבין. אף שרבין עצמו לא התלהב תחילה מרעיון עצרת התמיכה, הוא נעתר להזמנת המארגנים והסכים לשאת דברים מעל במת העצרת. נוכח ההמונים המריעים חש לרגע, כי ציבור תומכיו גדול ורב. בנאומו בעצרת, נאוו האחרון, התייחס לאלימות הפוליטית שהופנתה כלפיו, לכללי המשחק הדמוקרטיים ולצורך העמוק בשלום, כמפתח למדינת ישראל חזקה, יהודית ודמוקרטית:

"הממשלה הזו, שיש לי זכות לעמוד בראשה (...) החליטה לתת הזדמנות לשלום, לשלום שיפתור את מרבית בעיות מדינת ישראל.

הייתי איש צבא 27 שנים. נלחמתי כל עוד לא היה סיכוי לשלום. אני מאמין שיש סיכוי לשלום, סיכוי גדול, וחייבים לנצל אותו למען אלה שעומדים פה, למען אלה שאינם עומדים פה, והם רבים בעם.

(...) תמיד האמנתי שמרבית העם רוצה בשלום, מוכן ליטול סיכון לשלום. ואתם כאן, בהתייצבותכם בעצרת הזו, מוכיחים עם רבים אחרים, שלא הגיעו לכאן, שהעם באמת רוצה בשלום ומתנגד לאלימות. אלימות היא כרסום יסוד הדמוקרטיה הישראלית. יש לגנות אותה, להוקיע אותה, לבודד אותה. זו לא דרכה של מדינת ישראל. יש דמוקרטיה, יכולות להיות מחלוקות, אך הכרעה תהיה בבחירות דמוקרטיות (...)

עם ישראל בשלוש השנים ויותר של קיום הממשלה הזו הוכיח, שניתן להגיע לשלום; שהשלום נותן פתח לכלכלה וחברה מתקדמת; שהשלום הוא באמת לא רק בתפילות. הוא קודם כל בתפילות, אבל הוא שאיפת העם היהודי. שאיפה אמיתית לשלום (...) יש אויבים לשלום, המנסים לפגוע בנו במטרה לטרפד את השלום. אני רוצה לומר, בלי כחל ושרק: מצאנו שותף לשלום גם בין הפלשתינאים (...) בלי שותפים לשלום אין שלום (...)

"זה כרוך בקשיים, גם במכאובים. אין דרך לישראל בלי מכאובים.

עדיפה דרך השלום מאשר דרך המלחמה".¹⁰

בסוף העצרת, בדרכו אל מכוניתו, ירה בגבו רוצח יהודי שלושה כדורים. ראש ממשלת ישראל, יצחק רבין, נרצח.

מדברי יצחק רבין

"אני מביט סביבי מן הבמה הזו אל הערבה, ואני רואה מדבר צחיח בצד הירדני ובצד הישראלי. אין כמעט חיים כאן, אין מים, אין באר, רק מוקשים. כאלה היו היחסים בין ישראל וירדן ב-47 השנים האחרונות: מדבר צחיח. אף לא עלה ירוק אחד. לא עץ, גם לא פרח. היה צורך בהחלטה נועזת, לפעמים תוך חריקות שיניים, כדי להתגבר על היובש הזה, על הצחיחות שבין שני העמים, על המוקשים.

לנו היו הרבה ימי צער. לכם היו הרבה ימי יגון – אבל השכול הוא אחד, כמו שהגבורה היא אחת. היינו זקוקים להרבה כוחות נפש, משני הצדדים, לסלוח על השכול שגרמנו זה לזה, לפנות את שדה המוקשים שחצו בינינו כל-כך הרבה שנים. השממה היתה בלב שני העמים כמעט שני דורות. עכשיו הגיע הזמן לא רק לחלום על עתיד יותר טוב – אלא גם לעשות אותו.

מנהיגות יכולה לפלס דרך, להראות דרך. את הדרך עצמה צריכים לסלול בני שני העמים. אני לא מאמין שהיינו מגיעים לרגע הגדול הזה, אלמלא הרצון לשלום שהיה בלבבות שני העמים: בלבבות אנשי צבא כמו בלבבות אנשי הרוח, בלבבות החקלאים כמו בלבבות נהגי המשאיות החוצים את כבישי הערבה בירדן ובישראל. בלבבות המורים כמו בלבבות ילדי הגן. שני עמים עם רצון נחוש לקבוע, שבדור שלהם תחול המהפכה הגדולה במזרח התיכון.

אני מביט מן הבמה הזאת אל הערבה ואני מביט בכם: אתם, והדור הבא, הם אלה שיהפכו את המקום הצחיח הזה לנווה-מדבר. הצבע האפור והחום המדכא של המדבר הזה יהיה מחר הצבע הירוק של החיים.

הוד מלכותו, שלום בין מדינות הוא שלום בין אנשים, הוא ביטוי של אמון ושל הערכה (...) לא רק עמינו לוחצים יד לשלום כאן בערבה. אתה ואני עושים כאן שלום שלנו, שלום של חיילים, שלום של ידידים (...) תינוקות נולדו הבוקר בירושלים. תינוקות נולדו הבוקר בעמאן. חיים חדשים באו לעולם.

בוקר טוב לך האם הירדנית,

שלום לך האם הישראלית,

השלום שנולד היום נותן לך תקווה גדולה שהבן שנולד לא יידע עוד מלחמה – ואת לא תדעי עוד צער.

שלום, וסלאם."

[נאום במעמד חתימת הסכם השלום בין ישראל וירדן, אוקטובר 1994]

בטקס חתימת הסכם השלום בערבה

את הבחירה הזו עשה ראש ממשלה כל כך מחובר לקרקע, ריאלי. הוא קיבל את ההחלטה לא כחולם חלום מנותק מהמציאות, אלא כמבין – הבנה עמוקה, ואולי עגומה – את האלטרנטיבות, את ברירת המחדל, את ברירת אי העשייה¹³

[2009]

4

עמוס קינן

”יצחק רבין, נער אדמוני יפה עיניים, כמו נולד להיות הפוסטר של המהפכה העברית. הוא נפל רגע אחד לפני הגשמתה האמיתית, שהיא השלום.

שום מהפכה אינה מתחילה בשלב האחרון שלה. השלבים הראשונים במהפכה העברית היו התנחלות במולדת, דיבור בשפת המולדת והגנה על המולדת. יצחק, איש שדיבר לאט ומעט וחשב הרבה ומהר, התלבט בתוך נפשו הרבה וקרע קריעות הרבה, עד שנוכח לדעת שהשלב המכריע, שיקבע את גורל המהפכה העברית, הוא 'וישכון ישראל לבטח', 'וישבתם על הארץ לבטח'.

ואין 'לבטח' אלא בשלום. ואין 'בשלום' ללא ויתורים. יצחק רבין, מצביא, ידע מה שיודע רק מצביא: מטרת המלחמה אינה הניצחון אלא השלום, וניצחון שאין אחריו שלום עם האויב, אינו ניצחון.

שלום לך יצחק רבין. מי ייתן ותהיה החלל האחרון במהפכה שבה התחלת כחייל וסיימת כמצביא¹⁴

[1995]

1

יצחק רבין

”27 שנים חלפו מאז הניצחון שהוגדר כניצחון הצבאי הגדול ביותר בהיסטוריה שלנו. בעצם הימים האלה אנו מנסים להפוך דף ולכתוב דף חדש בספר ההיסטוריה שלנו: ממלחמה לשלום. משליטה על עם זר – לחיים חדשים בתוכנו, מהקצאת משאבים לטנקים ומטוסים – להשקעות ברווחת האדם (...) עלינו לעצב דמות חדשה של יהודי וישראלי. לשם כך עלינו לשנות דפוסי חשיבה שנטבעו בנו במשך שנות האיבה. אנחנו צריכים לחשוב אחרת, השלום מחייב עולם מושגים חדש”¹¹

[1994]

2

יצחק רבין

”ואני אומר לכם היום: אם אין ברירה, אם חרב חדה מונחת על צוואר, אם אין שיעור לסכנה לחיים, לקיומנו (...) אין ברירה, הולכים לקרב, הולכים גם לאובדן חיים. אבל אני אומר לכם גם: טוב לחיות בעד ארצנו. אין המוות והשכול הפוקדים אותנו תכופות בבחינת גזירת גורל, ולא גזירה משמיים. אפשר גם אחרת. אפשר לפחות לנסות”¹²

[1995]

3

ציפי לבני

”רבין, ראש ממשלת ישראל, הכריע והפתיע: מר ביטחון, רמטכ”ל צה”ל, בחר בשלום כאסטרטגיה, בעת שנדמה היה שאולי הבחירה היא בין שלום לבין ביטחון – או-או.

שיר לשלום

[מילים: יענקל'ה רוטבליט | לחן: יאיר רוזנבלום]

תנו לשמש לעלות
לבוקר להאיר,
הזכה שבתפילות
אותנו לא תחזיר.

מי אשר כבה נר
ובעפר נטמן,
בכי מר לא יעירו
לא יחזירו לכאן.

איש אותנו לא ישיב
מבור תחתית אפל,
כאן לא יועילו
לא שמחת הניצחון
ולא שירי הלל.

לכן, רק שירו שיר לשלום
אל תלחשו תפילה
מוטב תשירו שיר לשלום
בצעקה גדולה.

תנו לשמש לחדור
מבעד לפרחים.
אל תביטו לאחור,
הניחו להולכים.

שאו עיניים בתקווה,
לא דרך כוונות
שירו שיר לאהבה
ולא למלחמות.

אל תגידו יום יבוא -
הביאו את היום!
כי לא חלום הוא
ובכל הכיכרות
הריעו רק שלום!

לכן, רק שירו שיר לשלום...

יום הזיכרון ה-16 ליצחק רבין י"ב בחשוון התשנ"ו

כרזה לציון יום השנה ה-16 לרצח ראש הממשלה